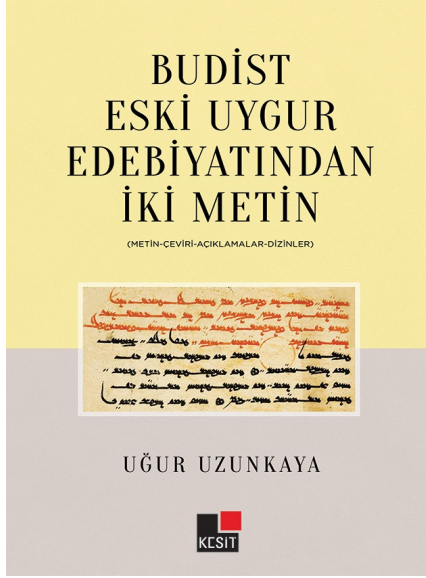

Uğur UZUNKAYA, *Budist Eski Uygur Edebiyatından İki Metin, (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizinler)*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2020, 300 s., ISBN: 978-605-7898-89-0.

Bu çalışma, Uğur Uzunkaya tarafından 2017 yılında Son Dönem Budist Uygur Edebiyatından İki Örnek (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin) başlığıyla Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulan doktora tezinin¹ kimi güncellemeler ile kitaba dönüştürülmüş yayımıdır. Bu çalışmada ele alınan metinler W. Bang ve A. von Gabain'in *Türkische Turfan-Texte V*² [= Türkçe Turfan Metinleri V] adlı çalışmasında ve Kōgi Kudara'nın çeşitli makale-

lerinde³ ele aldıkları metinlerin bazı fragmanlar ile desteklenerek yeniden yapılan neşridir.

¹ Uzunkaya, Uğur. 2017. *Son Dönem Budist Uygur Edebiyatından İki Örnek (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin)*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

² Bang, Willi, Annemarie von Gabain. 1931. *Türkische Turfan-Texte V. Aus buddhistischen Schriften*. Berlin. (SPAW. Phil.-hist. Kl. 1931: 14. 323-356.) [Tıpkıbasımı: SEDTF 2, 99- 132.]

³ Kudara, Kōgi. 1980. "Uiguruyaku 'Myōhō rengo kyō gengan' (1)" [Uigur translation of the Miao-fa-lian-hua-jing Xuan-zan (1)]. *Bukkyōgaku kenkyū*. c. 36. (Shōwa 55 nen/1980): 49- 65.

Kudara, Kōgi. 1988. "Uigurische Fragmente eines Kommentars zum SaddharmapūṇḍarīkaSūtra". *Der türkische Buddhismus in der japanischen Forschung*. Hrsg. Jens Peter Laut, Klaus Röhrborn. Wiesbaden: Harrassowitz: 34-55, 102-106. (VdSUA 23.)

Eser **İçindekiler** (s. 5-8), **Kısaltmalar ve İşaretler** (s. 9-14) ve **Ön söz** (s. 17-18) bölümlerinin ardından **Giriş** (s. 19-34), **Tibet Budizmi** (s. 35-84), **Metin** (s. 85-132), **Çeviri** (133-142), **Açıklamalar** (s. 143-202), **Dizinler** (s. 203-280) ve **Sonuç** (281-284) olmak üzere yedi ana bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümü olan **Giriş** (s. 19-34), kendi içerisinde dört alt başlık halinde tasarlanmıştır. 1.1. Çalışmada Yer Alan Yazmalar ve Üzerine Yapılan Çalışmalar adlı ilk bölümde, çalışmaya konu olan yazmaların arşiv bilgisi ve fiziksel özellikleri hakkında bilgi verilmiş, ardından söz konusu yazmalar üzerine daha önce yapılan çalışmalara değinilmiştir. 1.2. Çalışmada İzlenilen Yöntem adlı bölümde metinlerin neşrinde izlenilen yöntem üzerinde durulmuştur. 1.3. Yazmaların Biçim ve İçerik Özellikleri adlı bölümde yazmaların biçim özelliklerine ve çalışmaya dâhil edilen iki metnin özetine yer verilmiştir. 1.4. Çalışmada Kullanılan Yazmaların Çince Eş Değer Metinleri adlı bölümde ise Çince eş değer metne sahip olan B metninin sayfa ve satır numaralarının yer aldığı bir tablo hazırlanmıştır.

Tibet Budizmi (s. 35-84) başlığı altında verilen ikinci bölümde Budizm hakkında genel bilgilere ve Tibet Budizmi ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir. Bu bölüm çalışmada yer verilen metinlerin okuyucular tarafından daha iyi anlaşılması ve tarihsel arka planının yorumlanması noktasında dikkate değer bir önem arz etmektedir. Üç alt başlıktan oluşan bu bölümde ilk olarak 2.1. Budizm ve Tibet Budizmine Kadar Budist Ekoller adlı bölümde Buddha ve Budizm, Theravāda Budizmi, Mahāyāna Budizmi ve Tantra Budizmi veya Vajrayāna Budizminin tarihi gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Budizme ait kavramlar Çince, Sanskritçe ve Eski Uygurca karşılıklarıyla birlikte yer almaktadır. Bu bölümün

2.2. Tibet Budizmi: Tarihi Arka Plan, Öğreti, Uygulamalar ve Kimi Terimler başlıklı ikinci kısmında ise Budizmin Tibet'e gelmeden önceki yerel dinî inanışlarına, Tibet'te Budizmin kabul

Kudara, Kōgi. 1990. "Gime bijutsukan shozō 'Myōhō rengo kyō gengan' uiguruyaku danpen" [Uigur Fragments of the Miao-fa-lian-hua-jing Xuanzan preserved in the Musée Guimet]. *Ryūroku kiyō*. c. 12: 1-30.

edilişine, Tibet Budizminin kozmolojisine, din anlayışına, mitolojisine ve mezheplerine değinilmiştir. *Tibet Budizmi: Uygulamalar ve Bazı Terimler* başlığı altında *mantra*, *mudrā*, *maṅḍala*, *samādhi* ve *abişeka* gibi kavramlar ele alınmıştır. İkinci bölümün son alt başlığı olan 2.3. *Eski Uygurca Tibet Budizmine İlişkin Metinler* kısmında ise bu inanç sistemine ait Eski Uygurca metinler ve bu metinler üzerine yapılan çalışmalar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan *Metin* (s. 85-132) kısmında ise metinlerin yazı ve harf çevrimleri iki ayrı alt başlıkta verilmiştir: 3.1. *A Metninin Çeviri Yazısı ve Harf Çevirisi* ve 3.2. *B Metninin Çeviri Yazısı ve Harf Çevirisi*. Ayrıca bu bölümde, B metninin çeviri ve harf yazısına ilaveten Çince eş değerliği olan kısımlar ilgili satırların yanında ilaveten verilmiştir.

Çalışmada *Çeviri* (133-142) adıyla verilen dördüncü bölümde, her iki metnin Türkiye Türkçesine aktarımı iki ayrı alt başlık altında sunulmuştur. Çeviri bölümünde satırlar anlamlı birer cümle oluşturacak şekilde bölünerek tercüme edilmiş, fakat yine de tercümede mümkün olduğunca metnin aslına bağlı kalınmıştır. Ayrıca Eski Uygurca metinde yer alan terimsel ve kavramsal ifadelerin Sanskritçe karşılıklarına parantez içinde yer verilmiştir.

Beşinci bölüm *Açıklamalar* (s. 143-202) kısmıdır. A ve B metninin açıklama ve notları ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

Çalışmanın altıncı bölümü *Dizinler* (s. 203-280) başlığını taşımaktadır. Bu bölüm 6.1. *Uygurca Dizin*, 6.2. *Çince-Uygurca Dizin* ve 6.3. *İkilemeler Dizini* şeklinde üç alt başlıktan oluşmaktadır. *Uygurca Dizin*'de Eski Uygurca madde başlarının Türkiye Türkçesi karşılıklarına, başka dillerden ödünçlenen kelimelerin tespit edilebilen aslı şekillerine, metinde yer alan örneklerine ve buldukları satır numaralarına yer verilmiştir. Ayrıca Çince eş değer metinlerde geçen ifadelerin Çince ideogramlarına ve pinyinlerine de yer verilmiştir. *Çince-Uygurca Dizin*'de Çince ideogramlar pinyin sırasına göre alfabetik olarak yer almış ve Çince sözcüğe denk düşen Eski Uygurca sözcükler veya ifadeler satır numarasıyla birlikte sunulmuştur. *İkilemeler Dizini*'nde ise metinde geçen bütün

ikilemelerin alfabetik bir dizini yapılmış, satır numaralarına ve anlamlarına yer verilmiştir.

Sonuç (281-284) çalışmanın yedinci ve son bölümüdür. Bu bölümde çalışmanın bölümleri, izlenen yöntem ve çalışmanın amacı değerlendirilmiştir. Kitap, çalışmada kullanılan kaynakların verildiği **Kaynakça** (s. 285-300) bölümü ile tamamlanmıştır.

Genel olarak Eski Uygur metin çalışmalarına, özelde ise Eski Uygur Tibet Budizmine ait metin çalışmalarına önemli bir katkı sağlayan ve özellikle ülkemizde üzerinde yeni yeni durulmaya başlanan Eski Uygur Budizmi hakkında ayrıntılı bilgi sunan bu değerli çalışmasından ötürü Dr. Öğr. Üyesi Uğur UZUNKAYA'ya teşekkür ediyor, başarılı çalışmalarının devamını diliyoruz.

*Gönül Aris**
(Bonn - Almanya)

* Öğr. Gör., Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Institut für Orient- und Asienwissenschaften, Abt. f. Islamwissenschaft und Nahostsprachen, Arbeitsbereich Türkische Geschichte und Gesellschaft, gonularis@gmail.com, garis@uni-bonn.de, ORCID: 0000-0001-8409-4929.